

TEHNIKAÜLIKOOL

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI AJALEHT

ILMUB 30. APRILLIST 1949

Nr. 25 (1324)

Reede, 15. september 1989

Hind 2 kop.

ÜLIÕPILASED MIILITSA KAITSE ALLA

Ühiselu normide regulaarne eiramine ühiselamutes ning nendes toime pandud kuriteod on tinginud olukorra, kus korra tagamiseks TTÜ ühiselamutes on osutunud vajalikuks miilitsa kaasabi. Alates 11. septembrist 1989. a. jõustub TTÜ administratsiooni ja miilitsaorganite vahel sõlmitud leping, mille kohaselt TTÜ ühiselamutes on sisse seatud regulaarne miilitsapatrullteenistus.

Seoses sellega:

1. Kehtestada sissepääs ühiselamutesse ainult üliõpilaspileti või loa esitamisel.
2. Mitte takistada miilitsatöötajaid, kelle ülesandeks on:
  - tõkestada võõraste sissepääs TTÜ ühiselamutesse,
  - kaitsta korda ja ühiselureegleid arvestavate üliõpilaste huve,
  - siseneda ühiselureeglite eiramise korral ühiselamutappa koos majanõukogu või administratsiooni esindajajaga.
3. Ühiselamu sisekorraeskirjade mittetäitmise korral jätta süüdlased ilma ühiselamutoast.
4. Käesolev käskkiri teha teatavaks kõigis ühiselamutes, samuti avaldada TTÜ ajalehes.

Käskkirjale on alla kirjutanud rektori aj. kt. M. GRAF ja haldusprorektor J. REIM.

AUSTATUD KAAS-ÜLIÕPILASED!

Alates 11. septembrist 1989. a. peame niisiis harjuma olukorraga, kus mundris korraldusvõime viibimine meie ühiselamutes saab seaduspärasuseks. Kuidas ka ei võta — täiesti harjumatu nähtus tudengite ühiskodus.

Paraku on see tõsiasi, millele meil tuleb leppida. Tähtsaks on muutunud suvaliste «seppade» ringitõlledamine mööda ühikaid. Sellega aga juba leppida ei saa ja kirjeldatu vältimiseks edaspidi ongi osutunud vajalikuks miilitsa kaasabi. Just nimelt miilitsa abina tulekski meie arvates mõista sisseastuvat patrullteenistust. Miilits on seatud tõkestama võõraste omavoli ühikates, kuid samas ka mõnede ühikaelanike endi poolt korraldatavad igasuguse mõistuse piiri ületavad «labrakad». (Kurb, aga tõsi — oma jõududega me seda senini teha suutnud ei ole). Ühikas, niivõrd, kui see kasarmu tüüpi planeeringu juures üldse võimalik on, peaks tudengile mingilgi määral kodus olema,

kohaks, kus ta rahulikult õpida ja puhata saaks. Siinkohal olgu märgitud, et uute, inimväärsuste ühiselamute võimalikult kiirele rajamisele kaasaaitamine on ka TTÜ Üliõpilaslidu üks tegevussuundi.

Kordame veelkord, et üliõpilaste ühiskodus korra tagamine miilitsa abil on ebanormaalne ja äärmuslik abinõu. On ju meilegi teada, et reas riikides on politseinikel üldse keelatud astuda üliõpilaslinnakute territooriumile. Me elame aga just seal, kus me elame ning oleme ka ise just täpselt niisugused, nagu me parajasti oleme. Niisiis — me mõistame TTÜ administratsiooni vastutust ning tarvitusele võetud meetmete mõõdapääsmatust praeguses olukorras. Loodame mõistvat suhtumist teiegi poolt, ka siis, kui mundrikandja on muukeelne. Igasuguste arusaamatuste vältimiseks ongi vähemalt algerperioodil vajalik majanõukogusse kuuluvate üliõpilaste sekkumine võimalikesse konfliktituatsioonidesse.

Lõpetuseks eeldame samasugust mõistvat suhtumist ka miilitsatöötajate poolt, keda ei ole mitte kutsunud kumminuiadega üliõpilaselu ringi tegema. Nagu juba öeldud, on ühikas tudengile siiski kodu, mis sellest, et ajutine ja nii tuleb asjast ka aru saada. Mõistmine ei saa olla ühepoolne — ainult vastastikune arusaamine annab võimaluse elu ühisasutustes enam-vähem mõistlikesse piiridesse seada.

Ühiselamute majanõukogud
TTÜ Üliõpilasliit

NIMELISED JA PERSONAALSTIPENDIUMID

Vastavalt Tehnikaülikooli õpetatud nõukogu 4. juuli 1989. a. istungi otsusele maks-takse

I. V. I. Lenini nimelist stipendiumi:

1. KALEV SEPP — LA-91
2. VIKTORIA JURJEVA — AV-77
3. VALMAR JÄRG — EE-52
4. IVAR VEERUS — MM-92
5. ANDRES OVERT — MM-92
6. HINDREK LOOTUS — KA-51
7. HELS-MAARJA MIKKAL — TP-71
8. HILLE VÕRK — TI-91.

II. Vabariikliku nimelist stipendiumi:

1. E. Lenzi nimelist ANDRES KARASKILE — LI-91
2. V. Kingissepa nimelist MARINA KÄGOLE — AV-77
3. J. Lauristini nimelist MARGUS VÄHILE — EE-93
4. J. Lauristini nimelist JOEL SARVELE — TP-51

Sel aastal võeti Tallinna Tehnikaülikooli päevasesse osakonda vastu 1246 uut üliõpilast, neist 89 ettevalmistusosakonna kaudu. Vastuvõetute hulgas oli noormehi 942 (76%) ja eestlasi 929 (75%).

Rõõmustav on, et konkurs meie ülikooli viimastel aastatel järjest kasvab. Tänavu laekus avaldusi 2162 (koos EOGa), seega ligikaudu 300 võrra rohkem kui möödunud aastal. Ühele kohale kandideeris keskmiselt 1,33 üliõpilaskandidaati (1988. a. 1,49; 1987 — 1,38). Teaduskonniti oli konkurs ühele kohale järgmine: energeetika 1,61; automaatika 1,74; ehitus 1,43; mehaanika 1,29; keemia 1,66; majandus 3,55.

Nagu näha, tung teaduskondadesse on ühtlustunud, välja arvatud muidugi majandusteaduskond. Meeldivaks üllatuseks oli konkursi tunduv kasv energeetikateaduskonnas, vähenenud on aga automaatika- ja keemiateaduskonna populaarsus.

Eesti õppekeele eerialadest olid populaarsemad TL (konkurs 4,6), TK (3,62); KR (3,58); TU (3,44) ja TI (3,05) vene õppekeele rühmadest TR (5,05); TM (4,1); LI (2,74); LR (2,59) ja KP (2,33).

Väikseim konkurs oli KA eerialale (0,35), kus jäigi sel aastal õpperühm moodustamata.

Vastuvõtutingimustes oli meil sel aastal mõningaid uuendusi. Esmakordselt konkureerisid noormehed ja tütarlapsed eraldi energeetika-, automaatika- ja ehitusteaduskonnas, mis piiras tütarlaste liiga suurt osakaalu tehnilistel eerialadel. Ka majandus- ja keemiateaduskonna mõnedel eerialadel oli noormeeste eraldatud kindel protsent vastuvõetavate arvust. Tulevikus võiks seda moodust julgemini kasutada kõigis teaduskondades: on ju meil ikkagi tehniline kõrgkool. Noormeeste ja tütarlaste vahetõttu võib olla muidugi erinevates teaduskondades erinev. Ka avaktusel vastuvõetulemustest rääkinud õppeprorektor Mati Graf pidas õigeks tulevikus noormeeste ja tütarlaste eraldi konkureerimist julgemini kasutada. Vene noorte õppimisega TTÜs seonduvaid probleeme ära tuues märkis

di energeetika-, automaatika- ja ehitusteaduskonnas, mis piiras tütarlaste liiga suurt osakaalu tehnilistel eerialadel. Ka majandus- ja keemiateaduskonna mõnedel eerialadel oli noormeeste eraldatud kindel protsent vastuvõetavate arvust. Tulevikus võiks seda moodust julgemini kasutada kõigis teaduskondades: on ju meil ikkagi tehniline kõrgkool. Noormeeste ja tütarlaste vahetõttu võib olla muidugi erinevates teaduskondades erinev. Ka avaktusel vastuvõetulemustest rääkinud õppeprorektor Mati Graf pidas õigeks tulevikus noormeeste ja tütarlaste eraldi konkureerimist julgemini kasutada. Vene noorte õppimisega TTÜs seonduvaid probleeme ära tuues märkis

mendi käigus kandideeris TTÜsse 150 sisseastuvat, neist eestlasi 46. Vastu võeti 117 abiturienti (eestlasi 38). Kas selline eksperiment ennast õigustab, näitab tulevik. Küll oli aga selle tõttu suurem konkurs just energeetikateaduskonnas. Võib-olla oleks õigem anda õigus kandideerida TTÜsse keskkooli eksamitulemuste alusel mõnede tugevamate keskkoolide lõpetajale. Tulevikus, vastavalt keskkoolide taseme tõusule, võiks seda õigust järjest laiendada.

Tänavu kukkus siiski sisseastumiseksamitel läbi küllalt palju abituriente. Matemaatikas 321, füüsikas 92, keemias 20, geograafias 10, eesti keeles 32 ja vene keeles 17. Eriti suur erinevus ilmnis keskkooli hindide ja sisseastumiseksami-

VASTUVÕTT 1989

M. Graf, et vene poisid TTÜsse eriti ei pürgi — neid kas pole või nad ei soovi; vene tütarlaste ülekaal on suur. (TRis konkurs: 6–7 tütarlast kohale) — «Võib-olla asutada Tallinnas vene tüdrukute kolledž koos korraliku eesti keele õppega?!»

Sel aastal viidi TTÜs läbi ka nn Virumaa eksperiment, mis seisnes selles, et keskkooli vastavad lõpuksamid loeti sisseastumiseksamiteks. Eksperiment toimus Kohtla-Järve ja Rakvere rajoonis ning Kohtla-Järve, Sillamäe ja Narva linnas. Organisatsiooniliselt oli sellega seoses küllalt palju segadust, kuna mõned keskkoolid ei saanud ära eksami-protokolle ja -tõid. Eksperi-

hinde vahel matemaatikas, kus paljud said sisseastumiseksamil 2 palli madalama hinde. Oli muidugi ka neid, kes said meil kõrgema hinde. See näitab ühelt poolt keskkoolide erinevat taset, aga ka meie matemaatikaeksami raskusastet.

Kokkuvõtteks võib öelda, et vastuvõtt päevaõppesse laabus hästi. Peaaegu kõik komisjoni liikmed tegid oma tööd südamega. Eraldi väärrib märkimist nooruslikult väsimatu, alati optimistlik, ennastohverdaval töötav, kõiki abistav ja kõige pärast muresev KULLA VÕRNO. Meie vastuvõtukomisjoni töö põhiraskus lasub just tema õlgadel. Kui kaua ta veel suudab?!

T. NIRK
vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär

TULGE KEELEKURSUSTELE!

Lugupeetud õppejõud, teenistujad ja üliõpilased!

Palume teatada võõrkeelte kateedrile oma soovidest ja vajadustest õppida eesti, vene ja võõrkeeli. Soove võib avaldada nii individuaalselt kui ka kollektiivselt, nii suuliselt (läbi tules IV 204 või helistades tel. 53 10 67) kui ka kirjalikult aadressil 200 108 Tallinn, Akadeemia tee 1, TTÜ võõrkeelte kateeder. V. Kokkota. Vajame järgmist informatsiooni:

- 1) keel(ed), mida soovitakse õppida;
- 2) soovitatav intensiivsus (kordi nädalas);
- 3) olemasoleva keeleoskuse tase (algaja, keskkool, edasijõudnu jne.);
- 4) erisoovid (näiteks: põhiliselt kõnekeelt, üldist keeleoskust või ettevalmistust välisreisiks jne.);

5) nimi ja kontaktivõimalused (telefoni nr., aadress jms.).

Vastavalt laekunud soovidele organiseerib TTÜ juures töötav keelteõpetamise kooperatiiv «Lingvadiidakt» mõõduka tasu eest õpperühmi. Planeeritakse traditsiooniliste üks-kaks korda nädalas töötavate rühmade kõrval ka eesti, inglise, saksa ja soome keelte intensiivõppe rühmi (4–5 korda nädalas), samuti rootsi, hispaania, itaalia ja jaapani keele õpetamist. Kavvas on korraldada ka erikursusi, näiteks inglise keele õpetust juhtidele, konverentsil osalejatele/organisatsioonijatele, sekretäridele jms.

Soovitame jälgida ka jooksvat reklaami teadete tahvlitel alustanud või algavate rühmade kohta.

VALMAR KOKKOTA
TTÜ võõrkeelte kateedri juhataja

TTÜ - TPI - TTÜ

Ma alustasin 1938. aastal Tallinna Tehnikaülikooli üliõpilasena. Kahtlemata on mul hea meel, et võin lõpetada töötamise õppejõuna jälle Tallinna Tehnikaülikoolis. Pooldan täielikult meie õppeasutuse vana nime taastamist, kuid pean siiski märkima, et need, kes nõudsid seda ja samuti need, kes otsustasid seda teha, ei tea misugune oli kunagine Tallinna Tehnikaülikool. Pean vajalikuks seda teadmiste-lünka siluda.

Kui võrrelda ÕPETAMISE taset kunagises Tallinna Tehnikaülikoolis (edaspidi TTÜ) ja meie tänases õppeasutuses (edaspidi TPI), siis tuleb märkida, et ÕPETAMISE tase on TPIs kindlasti palju kõrgem kui TTÜs. Kohati on vahe lausa eriti suur. Võin täie veendumusega öelda, et näiteks praegu töötab autoteede kateedris õppejõud, kellel pole mingisugust teaduslikku kraadi, kuid kes peab palju sisukamaid ja paremaid loenguid kui omaaegne TTÜ autoteede professor. Julgen arvata, et TPI ehituskonstruksioonide ja ehitusmehaanika mitmete õppejõudude loengud on täiuslikumad kui TTÜ auväärse professor Ottomari Maddisoni loengud. Aga õppetöö korraldus üldse. TTÜs polnud ju paljude õppeainete ette nähtud mingisuguseid harjutustunde. Üliõpilane pidi ise kasutama ülesannetekogu ja lahendama iseseisvalt ülesandeid. Kõigi laboratooriumite süstus on TPIs kahtlemata kõrgem kui TTÜs. Eestikeelset õppekirjandust on praegu siiski (vaatamata kirjastamise suurte puudustele) tunduvalt rohkem kui TTÜs. Õppeplaani on nüüd täielikumad kui TTÜs, jne., jne.

Vaatleme aga nüüd üliõpilaste suhtumist õppetöösse — ÕPPIMISE taset ja NÕUDLIKKUSE taset. Nüüd on TTÜ ja TPI vaheline erinevus lausa hämmastav. Näited võib tuua väga palju.

Kohe esimesel semestril oli TTÜ ehitusmehaanika teaduskonna õppekavas teoreetilise mehaanika kursus (prof. Jüri Nuut). Eksamile pääsemiseks tuli sooritada viis kontrolltööd keskmisele hindele 60%. Keh-tis nõue, et ülesandelehe servale tuli kirjutada õige vastus ja sellele rant ümber tõmmata. Polnud õiget vastust, oli hinne «null» — keegi ei uurinud, kas lahenduskäik oli õige või vale. Seejuures mingisuguseid harjutustunde polnud ja arvutus toimus arvutuslülkatiga, mille kasutamist oli just äsja õpetatud. Nüüd pigistab õppejõud «kolme» välja kui talle näib, et üliõpilase ajus midagi vähegi koidab ja vaatamata sellele, et lausa igal sammul on mingisugune labane arvutusviga. Miks? Aga mida ütleks muidu dekaan või prorektor, kui kaks kolmandikku üliõpilastest langeksid välja?

Leidub meil praegu koguni õppejõude kes uurivad (teaduskult!) üliõpilaste töökoormust ja väidavad täie tõsidusega: «Küll on see töökoormus suur!» Kahju, et needisatsed kolleegid ei tea missugust valu ja vaeva pidi TTÜ üliõpilane nägema prof. Ottomari Maddisoni juures. Kontrolltööd (jällegi ilma harjutustundideta), graafilised tööd (4...5 lehte semestris tušis ja korralikult vesivärvidega värvitud), loengud, kus igal hetkel võidi üliõpilane tahvli juurde kutsuda ja küsimustega «lollitada». Kui aga prof. Maddisonil oli juba tekkinud mulje, et see või too üliõpilane on laisk, siis võis seesinane üliõpilane matta maha igasuguse lootuse ülikooli lõpetamiseks. Nüüd lahendab õppejõud harjutustunnis tüüp-ülesandeid, kontrolltööd on needsamad ülesanded (üliväi-

kese variatsiooniga) ja tulemused on vapustavalt viletsad. Eriti halvad on kontrolltöö tulemused siis kui ülesande lahendamisel on vaja omada teadmisi mõne teise (juba sooritatud) õppeaine piirides. Hüd-raulika mõnes kontrolltöös on vaja kasutada elementaarseid teadmisi teoreetilisest mehaanikast ja kujutavast geometriast. Mida küll öelda, kui pooled õpperühma üliõpilastest arvavad, et kera projektsioon tasapinnale on riskülik või vähemalt kolmandik rühmast ilmselt ei tunne jõu momendi mõistet (III kursusel.) Aga väga suuri raskusi on mõningail III kursuse üliõpilastel ka 8. klassi füüsika tundmisega (jõu ja rõhu mõõtühikud). Miks? Ma ei süüdistata oma kolleegi ÕPETAMISE osas, vaid ainult madala NÕUDLIKKUSE pärast. Muidugi eeltoodud sügavamad põhjused on meile kõigile teada. Õppimise mentaliteet on lihtsalt ääretult madal. Teadmiste omandamise aluseks on minu arvates kõigepealt huvi. Huvi aluseks on aga VAJADUSED (vt. ENE). Kui vajadused lõigatakse ära, siis puudub ka konkreetne huvi. Kui võimete arendamist (õppimist) ei peeta primaarseks (primaarseks peetakse hoopis õppeedukuse protsenti) ja kui siis ikkagi väidetakse, et piisab töötamisest indiviidi võimete kohaselt, siis on töötulemused loomulikult viletsad. Mis puutub õppeedukuse protsenti, siis küsiks siinjuures: «Mida on mõelnud küll TPI administratsioon, kui pikki aastaid on väljendatud teaduskondade õppeedukust kümnekümnendikprotsendini täpsusega?» Kui teaduskonnas oli alla tuhande üliõpilase, siis ju lugupeetud «statistikud» löiksid üliõpilasi lausa tükkideks. Insenerliku (reaalse) arvutustäpsuse küsimusi tuleb ju selgitada ka üliõpilastele. Ei tohi ju näiteks hoone kõrgust märkida sajandikmillemeetri täpsusega. Aga seda nad vahel siiski teevad. Oh sa õnnetu taskukalkulaator!

Õppetöö vast kõige olulisemaks vormiks on kursuseprojektid. TTÜs olid kursuseprojektide ülesanded individuaalsed. Igal üliõpilasel erinev ülesanne. Loengutel otseselt projekti teematikat seetõttu ei käsitletud, kirjandust keegi pihku ei pistnud, juhendamist praktiliselt polnud. Aga kui võrrelda valminud projekte TTÜs ja TPIs, siis võin täie veendumusega väita, et paljud TTÜ kursuseprojektid olid sisukamad ja mahukamad kui TPI diplomiprojektid. NÕUDMISED olid niisugused! TPI kursuseprojektid on enam-vähem standartsed, ühesuguse ülesandega kogu rühmale (erinevad lähteandmed). Seejuures vähemalt osa tulevase kursuseprojekti materjalist töötatakse läbi eelnevalt harjutustunnis. Koguni koostatakse kursuseprojekti metoodilisi juhendeid, kus valitseb militaristlik stiil. Tee üks (valem, juhised), tee kaks (tabel), jne. Üliõpilasel pruugib vaid oma lähteandmed rakedada ja saada vastus, mõelda pole midagi vaja (nagu sõjaväes). Ometigi on mõnigi kursuseprojekt lausa vigadest kubisev. Mis puutub minu lugupeetud kolleegide nõudlikkuse tasemesse, siis võin väita, et olen ise näinud, kuidas üks neist (tehnikadoktor), pani projektidele hindeid, ilma et oleks kausta avanudki. Samuti olen näinud näiteks diplomiprojekti, kus kõrgealuline diplomand jagab jõukilogramme njuutonitega (kümnekordne viga), aga eikeegi (juhendaja, reitsensent, REK) ei suvatse seda märgata.

Millised olid eksamid TTÜs ja nüüd (TPIs?) Ühe eksami sooritamist mitu korda ei peetud TTÜs mingiks eriliseks häbiasjaks, vaid ajuti lihtsalt paratamatuseks. Mõni professor esmakordsel eksamil lihtsalt tutvus üliõpilasega ja palus viisakalt veel jutule tulla. See

da peeti isegi loomulikuks. Seejuures eksamid olid oma olemuselt ausad kõigile. Nüüd antakse eksamipilet ja siis järgneb pooltunnine kirjalik ettevalmistus. Osa üliõpilasi (vist enamik) kirjutab konspektist maha, osa aga ei julge seda teha, mõned üksikud võibolla ei pea mahakirjutamist väarikaks. Kui järgneb suuline küsitlus, siis paljud mahakirjutajad võivad saada paremaid hindeid kui ausad üliõpilased. Olen näinud sedagi, kuidas kirjaliku ettevalmistuse ajal õppejõud koguni lahkub eksamiruumist. Olen kuulnud, kuidas õppejõud pärast seda, kui üliõpilane ei suuda vastata ühelegi tõelisele eksamiküsimusele, püüab «olukorda» päästa ja küsib: «Jutus-tage seda, mida te üldse teate sellest õppeainest!» Eks siis midagi ju ikka tuleb! Meenub habemega anekdoot nõukogude kõrgkoolist. Eksamiküsimus: «Mis on transformator?» Vastus: «Masin, mis ulub uua-uua-uua!» Hinne: rahuldav (väga hea!). Veel viiekümnendatel aastatel oli nõudmiste tase TPIs tunduvalt kõrgem kui praegu. Tookordne eksamihinne «kaks» on nüüd muutunud tugevaks kindlaks «kolmeks» või isegi «neljaks». Tookordne «kolm» võrdub nüüd «viiega», kuna hindamine on ju ikkagi relatiivne. Vaat, kuhu on langetatud lattu nõukoguliku kampaania tuhinna: «Rohkem, ikka rohkem kõrgharidusega spetsialiste!» TPIs on kasutusel kursuste süsteem (nagu kogu N. Liidus). Kas on otstarbekohane jätta üliõpilane kursust kordama juhul, kui ta ainult ühel-ainsal ettenähtud eksamil ei suutnud saada positiivset hinet? TTÜs niisugune kursuste süsteem puudus. Õppeplaanid olid ainult fikseeritud teatud eksamite sooritamiseks nõutavad eelduseksamid. Kui eeldust polnud, võis sooritata vaid aineid vabalt valida. See vältis siiski teatud määral ajaraikamist. Võlguleva eksami võis sooritada järgneval semestril ja samal ajal ka jätkata õpinguid järgneva semestri ainetes.

Vast aitab nüüd TTÜ ja TPI võrdlemisest. Küsimus: «Mis saab edasi?» Kas tohime leppida sellega, et TPI on nüüd TTÜ, kuid sisu jääb endiseks? Olen küsinud mitmelt vanemalt kolleegilt (erinevates teaduskondades): «Kui õpperühma võetakse vastu 25 üliõpilast, siis kuipalju neist (arvestades õppimise mentaliteeti) tõeliselt väärivad inseneridiplomit?» Vastused kõiguvad vahemikus 4...8. Nooremad kolleegid pakuvad rohkem, kuna nad ei tea, missugune oli TTÜ. Muidugi räägitakse sedagi, et Eesti Vabariigis puudus vajadus paljude inseneride rakendamiseks ja seepärast sihilikult suurendati nõudlikkust TTÜs üle mõistlike piiride. Ma pole nende seisukohtadega nõus. Eesti Vabariik valmistas ette võimekaid inseneri, meil aga toodetakse massiliselt «kõrgema haridusega spetsialiste», kes hakkavad saama palka, aga tööd teha oskavad vähe (ega tahagi!). Küsisin kord ühelt «vana kooli» projekterijalt, kuidas töötab tema asutuses TPI värskel lõpetanul. Vastus, imeilus satiiriline vastus: «Ta teeb küllaltki hästi seinalehte!» Siinjuures ei tohi unustada, et nõudlikkuse tase, seega ka õppimise tase, on pidevalt langenud alates umbes 1960. aastatest kuni tänaseni. Arvan, et protsess tuleb otsustavalt seisma panna (kohe!) ja pikka-mööda asuda tõstma nõudlikkust õppetöös selliselt, et me jõuaksime ka sisuliselt Tallinna Tehnikaülikooli. Kui seejuures langeb tunduvalt õppeedukuse ja säilivuse protsent (esialgu), siis on see vaid positiivne nähtus. Suveräänne Eesti, samuti IME ei vaja nõrku inseneri ega priileivasõjajaid. Kvantiteedi asemel peaksiime nüüd andma aina kvaliteeti.

TPI on nime poolest TTÜ. Kas poleks nüüd aeg loobuda suurvenemaalikust kelkimisest: «Meil valmistatakse aastas rohkem kõrgema haridusega spetsialiste, kui mõnes teises kapitalistlikus riigis!» Tõstame ÕPETAMISE taset, koostame uusi ja paremaid õppeplaanid, peame nõu kuidas aina parandada nn. õppeprotsessi — see kõik on vajalik ja hea. Kui aga õpetust ei võeta vastu, ei tahetagi võtta, sest puudub nõudlikkus ja selle tulemusel ka konkreetne huvi hariduse saamiseks, siis tuleb sügavalt mõelda, kuidas läheme edasi. Avalikustamise ajajärgul julgeb meist igauks tunnustada, kui «õiliselt õilis» on sõnakõlks «tasuta haridus». Tasuta ei saa küll midagi! Tõeliselt, kelle laps saab «tasuta haridust», saadakse need haridusele kulutatud rublad mitmekordselt tagasi. Meil on ju nüüd õigeid andmeid tööliste palkade kohta meil ja kõrgeltarenenud maades. Tasuta haridust võib anda ainult neile, kes seda tõeliselt tahavad saada ja seda ka tõeliselt väärivad. TTÜs kehtis nn. «edukuse indeks»: kõikide eksamihinnete summa jagatud immatrikulatsioonimeestrite arvule. Vastav edukuse indeks kindlustas vabastamise poolest õppemaksust või tervest õppemaksust, eriti kõrge indeks kindlustas stipendiumi. Näete, kuidas võis kapitalistlikus riigis ka lihtsa tööliste laps saada tasuta haridust. Nüüd peavad dekaanid vajalikuks ettemääratud stipendiumifondi tingimatut ära-kasutamist. Suunatud üliõpilased saavad stipendiumi koguni väga nigelate õppetulemuste puhul. Kuhu viib meid niisugune «nõukogulik humanisus»? See pole humanisus, vaid kuritegu uue põlvkonna kasvatamisel, kui noori inimesi harjutatakse vaid saama!

Sügava lugupidamisega kõigisse, kes pooldasid ja pooldavad nüüdki Tallinna Tehnikaülikooli tõelist taastamist.

HARRI TIBAR
sanitaartechnika kateedri
dotsent
(pedagoogiline staaž TPIs
41 aastat)

LIIVI PIDUPÄEV

«Kui 50 aasta pärast liivlaste järgmist juubelpäeva peetakse, võid sina sellest osa saada,» ütles minu TALSI sõber Aivars Ci-mermanis oma passialisele pojale. — Mind siis enam pole! — «Ega liivlasti enam ole,» mõtlesin, aga olin vait. Olime poolel teel Mazirbesse, päike hakkas just paistma, liivi-teemaline konverents oli aga ilmselt juba lõpemas...

Laupäeval, 5. augustil oli IRES — nii on Mazirbe liivikeelne nimi — kindlasti üle tuhande inimese. Bussidega, autodega, sõr-lased koguni laevaga. Arvata esimese laevaga, mis viimase poolsajandi jooksul RAHULIKULT üle väina sai. Oli täitunud 50 aastat liivi kultuurimaja ehitamist siinsesse randa, ehituse toetajateks olid tollal olnud eest-lased, soomlased ja ungarlased. Siis elas rannas liivlast veel üs-na rohkesti, ehk samapalju kui

nüüd pidulisi. Ohtul nägime kultuurimaja saalis liivi kalurite rahuliku patriarhaalset elu Eesti Kultuurifilmi autorite silme läbi (1939!). — Kahekümne aasta pärast oli neist järele vaevalt veerand, aga selle eest olid siis kolhoosid, rauast laevad, piiritsoon, sotsialism. Passis ei tohtinud rahvuseks «liivlane» olla, seda rahvust ametlikult polnud olemas. — Nüüdkeelseid öeldi elus olevat vaid 40 keeleoskajat, üks kolmekümnendik kunagisest. Needki ei ela kõik siinmail, kes on Riias, kes Ventspilsis, suur jagu neist on eluõhtusse jõudmas.

Aga pidu oli sellegipoolest uhke, kõned ega laulud ei tahtnud lõppeda, vägevate liivi sugupuude viimased oksaharud olid kohal Soomest ja Sveitsistki. Sai kuulda väikese sugulasraha suure keele kaunist kõla auväärse Oskar Stalte, liivlaste Grand Old Man'i suust. «Tšitšo, tšitšo,» laulis «Skandinaieki», ja see oli nagu orel. Liivikeelseid tervitusi nii luules kui proosas ütlesid mitmedki eestlased. Ja igauks, kes lauluraamatu hankis, võis ise liivi keeles kaasa laulda. Imants Ziedonis, poolenisti liivlane, tervitas Läti Kultuurifondi poolt. Olgu rahvas kuitahes väike, ta kultuur on suur, nii oli ta mõte. PEN-klubi liige Alandu Vilis saatis Rootsis õnnitluse vemmälvärsis. Ungarlased ja soomlased olid kohal oma parimate soovidega. Silm puhkas rahvariite värvikooskõladel. Keset pidumelu ilmus kultuurimaja ette hobune, vankril istus väarikas mees liivi rahvarõivais — see oli Reinhard Zandberg, kes esindab oma rahvakildu Lätimaa Rahvaste Foorumil.

Siis avati rannas sümbolne mälestusmärk puulaevade ajale — pooleli paadi kere, kaared nagu roided püsti. Puust oli seegi, nii et mitte just igavene. Ohtul leegitsesid rannaniidul kolm suurt lõket, nende ümber tantsiti. Tantsiva rahva hulgas oli Ivars Kezbers, mees, kelle Talsi rahvas Moskvasse oma saadikuks oli valinud, kes aga muidu on Läti KP KK ideoloogiasekretär. Kas temal on liivlased meeles, Moskvas ja Riias? Et Eesti ja Läti üksmeeles tegutsema peavad, seda ütles ta rõhuvõrrele autogrammiküsimisele kohe. Muidu polevat vähimatki edulootust.

Järgmisel hommikul oli Mazirbe kirikus väga pidulik. Soomlased kinkisid sugurahvale nende rohe-valge-sinise rahvuslipu. Soome liivlastest pastor Valgama õnnistas selle ja alustas teenistust liivi keeles. Kohalik noor pastor jätkas seda läti keeles, võrreldes tühjunud randa kõrbe-ga ja kutsudes mujale siirdunudid tagasi — korbessa elu tooma. Aastates õpetaja rõõmustas, et kirik jälle varemest üles on ehitatud ja et siin nii palju rahvast on. Peale teenistust koguti rannarahvas altari juurde. Samal ajal pudenesid külalised kalmis-tule ja sealt bussidesse-autodesse, et teha ringsõitu liivi küldes ja siis veel teatrietendusele jõuda...

Samal ajal lamasid Viktoria Pelše meelelised naisfiguurid

See rahvas, kes laseb võõrad oma maale, kaob ära. Kõik võõrad ei ole ju heade mõtetega, oli ütelnud Mati Hint. Aga raskustele tuleb vastu minna üheskoos, oli ta lõpetanud.

Tuleb minna üheskoos, usus, lootuses ja armastuses. Võibolla siis saavad meie lapsed aastal 2039 tulla elule ärganud liivi randa uudistama? Ja võibolla suudab siis püsima jääda ka imeilus keel — RANDAKEL?

ANNE-MALLE HALLIK

Meie väikese kodumaa kiiresti muutuv poliitilises elus on üha raskem orienteeruda. Ei ole jõudnud sulguda veel eesriie lahkuva poliitilise noorsoo-organisatsiooni — komso-moli — järel, kui areenile on astunud hulgaliselt uusi liikumisi ja erakondi. Ka meie rauakooli seinte vahel tegeletakse peale õppetöö ka poliitiliste päevaprobleemide selgeks-rääkimisega.

Kevadkuul formeerunud Eesti Demokraatliku Tööerakonna (EDTE) Tehnika-ülikooli osakond alustas peale suvepausi taas aktiivset tegevust. Esimesel koosolekul 7. septembril olid päevakorras rahvusvaheline noortepoliitika ja osakonna väliskontaktid, samuti arutati jooksivad päevaprobleeme.

8.—10. septembrini töötas rühm TTÜ osakonna liikmeid aktiivselt EDTE õppepäevadel Lahe'l. Erakonna ühistöö tulemusena valmis oluline dokument — erakonna programm Eesti iseseisvuse küsimuses. Praktikutena olemise seisukohal, et ei ole otstarbekas taastada 1940. a. enne juunipöört eksisteerinud ebademokraatlikku ühparteilist Eestit, vaid meie eesmärgiks on legitiimsel teel jõuda demokraatliku suveräänse Eesti Vabariigini, mis on demilitariseeritud ja neutraalse välispoliitikaga. Lähtudes olukorrast de facto, tahame jõuda eesmärgini läbi praeguse võimustruktuuri. Kulminatsiooniks peab saama referendum rahvusliku enesemääramise küsimuses. EDTE on seisukohal, et riikide liitu kuulumisel tuleb lähtuda otsustavalt presumptsioonist ja seetõttu, kuni ei ole esitatud ainustki põhjendatud seisukohta, miks Eesti peaks kuuluma NSV Liidu koosseisu, soovib EDTE eestlastel valida referendumil suveräänse Eesti ka-suks.

Lahe'l sai täpsustatud EDTE poliitiline orientatsioon. Määratleme end leiboristliku (inglise k. labour) erakonnana, kes kuulub sotsiaaldemokraatia parempoolsesse tiiba.

EDTE TTÜ osakonna järgmine koosolek toimub 28. septembril kell 17 II ü/e puhketoas. Kõigil pragmaatilise meele optimistidel, nii õppejõududel kui üliõpilastel, on võimalik tutvuda EDTE põhikirjaga ja võtta meiega kontakti nimetatud koosolekul või aadressil 200 090 Tallinn, pk. 3437 EDTE TTÜ osakond.

Aristoteles on öelnud: «Kes poliitika vastu huvi ei tunne, riskib sellega, et teda juhivad hullud». Seega jõudu tööle ja olgem aktiivsed.

ARDO OJASALU
EDTE TTÜ osakonna esimees

SOLDATITE HARJUTUS-TUNNIS

Alamohvitser: «Kui ma Teid «härjaks» nimetan, kas Te tõstate minu peale siis kaebust?»
Grenader: «Ei, alamohvitserihärja.»
A.: «Miks siis mitte?»
G.: «Seltsimehelikkuse pärast.»

MÖTTED LAIALI

Professor tuleb oma lühikeselt õhtuselt jalutuskäigult tagasi ja märkab juba eemalt, et tema toas tuli põleb. «Imelik,» pomiseb ta, «sel ajal ei ole mind ju harilikult kodus.»

«Perekonnaleht» 1912

(algus «Tallinna Polütehnikus» nr. 18, 20)

V. Konvent
Konvent tuletas suuresti meelde Asutavat Kogu — tuli ju tal välja töötada vabariiklik põhiseadus, nii nagu Asutav Kogu piiratud monarhia põhiseaduse. Esikohal seisis umbes 800-liikmelises konvendis kaks küllaltki väikesearvulist saadikutegruppi (kummaski ca 150 liiget) — žirondiinid ja jakobiinid (viimaseid kutsuti ka montanjaarideks, kuna nad istusid konvendis kõige kõrgematel kohtadel). Ülejäänud ligi viissada saadikut, keda kutsuti «sooks», olid kord ühe, kord teise erakonna mõju all.

Žirondiinide esinduse moodustasid konvendis juba Seadusandlikust Kogust tuntud tegelased nagu Quadet, Brissot, Genonne ja Isnard. Teised tuntumad žirondiinid olid Petion, Euzot, Barbaroug, Rebequi ja Louvet.

Jakobiinidest (montanjaaridest) olid tuntuimad Bastille'i vallutamise kangelane Camille Desmoulins, kuningavõimu kukutamise eestvedaja Legendre, ammutuntud opositsioonege-lane Orleans'i hertsog Philippe, aga ka hiljem suurte terroristidena tuntuks saanud Robespierre, Couthon ja «revolutsiooni surmaingel» Saint-Just.

Konvendi enamuse moodustasid kindlusetä isikud, kelle hulgas esines nii konstitutsioonilise monarhia pooldajaid kui ka vabariiklasi. Revolutsioonitormid, mis tugevalt laastasid nii žirondiine kui jakobiine, jätsid «soo» puutumata ning just nimelt «soost» sõltusid mitmed revolutsiooni kata-

klüsmid. Samas aga varustas «soo» mitmeid Konvendi komisjone asjatundlike inimestega, mis oli väga tähtis demokraatlike seaduste väljatöötamise juures. Kahjuks aga ei olnud «sool» iseseisvat programmi, vaid ta sõrkis teiste erakondade sabas, mistõttu ta kuni Termidoorini iseseisvat poliitilist osa ei mänginud.

Pearaskused, millega Konvendis tuli kokku põrgata, seisnesid valitsuse korraldamises. Selleks, et võidelda pea kogu monarhistliku Euroopaga, oli tarvilik tugev ja kindel valitsus. Juba Asutav Kogu pidas ägedat võitlust kuningavõimu vastu. Kuningavõimu langemise järel oli aga tarvis luua uus võimuaparaat, mis «Jumaliku monarhia» asemel baseeruks rahva tahtel. Konvendis puudus võim mõjutada üksikute departemangude omavalitsusi ja kohtuid. Kindlustamiseks sõjavägede mobiliseerimist, maksumäärade muutmist ja õigusemõistmist, tuli sageli organiseerida eriliisi vahetult konvendiile alluvaid kohapealseid võimuüksusi nagu revolutsioonilised tribunälid jne, kusjuures tihti määrati ametisse erakorraliste volitustega komissare ning tihti peale võeti abi ka terror.

Nagu juba öeldud, pidi Konvent välja töötama põhiseaduse. See töö ei olnud sugugi kerge, sest puudusid seadusandlikud alused, millele ta oma tegevuses oleks pidanud alluma, ka puudus seadus, kuidas konvent oma võimu peaks teostama. Lisaks kõigele muule komplitseeris konvendi tööd ka väga ebakindel sise- ja välispoliitiline olukord, mis ula-

tus nii välis- kui kodusõjani (Vendée). Ka ei läinud Konvendis toetuse kaotanud erakond opositsiooni, vaid üritas iga hinna eest püsida võimul. Tagajärjeks olid vereojad, kus hukkusid revolutsiooni helgemaad pead, ning mis tasandasiid teed Napoleoni diktatuurini.

Konvendi kõige kurvemaks seigaks oli lausa leppimatu tüli jakobiinide ja žirondiinide vahel, kusjuures see tüli algas kohe pärast seda, kui algasid konvendi istungid. Žirondiinid süüdistasid jakobiine terrorismis ning eraomanduse hülgamises, ka kartsid nad, et jakobiinid võivad tõsta diktaatoriks Dantoni, Robespierre'i või Marat'i.

Montanjaarid omakorda süüdistasid žirondiine föderatiivse riigikorra loomise katses riigi departemangude näol, mis tükeldaks Prantsusmaa, ka süüdistasid nad žirondiine varjatud monarhisimis. Loomulikult ei olnud mõlema poole süüdistused kaugelki õiglast, kuid ometigi tülid kestsid (hoolimata Robespierre'i, Dantoni, Brissot' ja Petioni avaldustest, mis neid kuuldusi kummutasid) ning isegi võimendused järkjärgult.

Esialgul valitsesid konvendis žirondiinid. Esimeheks valiti Petion ja konvendi sekretäreks olid žirondiinid. Departemangudes valitsesid samuti žirondiinid. Üldse olid žirondiinid olnud revolutsiooni juhtideks. Just nende algatusel kuulutati välja vabariik, nemand relvastasid töölisi, võtsid tarvitusele punase früügia mütsi ning kuulutasid sõja kuningatele ja rahu rahvastele... Kuid ometigi siirdus võim peagi jakobiinidele, mitmeil põhjuseil, millest aga lähemalt allpool.

Samal ajal kui erakonnad konvendis omavahel tülitseisid, saabus rindelt teateid, mis panid juubeldama kogu Prantsusmaa. Sai ju Prantsuse armeel Valmy all hiilgava võidu, mis muutis preislaste ja austterlaste hiilgava pealetungi haledaks taganemiseks. Kuna Austria ja Preisi monarhid läksid tülli sõja jätkamise ja varustamise küsimustes, siis sõlmiti Prantsusmaa ja Preisi vahel vaherahu ning Louis XVI vabastamine ei saanud enam kõne allagi tulla. Prantsuse väed vallutasid Belgia, mille konvent otsustas ühendada Prantsusmaaga ning seal maksma panna demokraatliku riigikorra. Belgias kaotati feodaalkord ning kuulutati kiriku ja vürstide maad rahva omanduseks. Belglased aga polnud nende uuendustega sugugi nõus, pidades seda oma suveräänsuse rikkumiseks. Pealegi käitusid konvendi komissarid Belgias lausa röövliitena.

Belgia asevalitsejaks määrati Dumouriez. See võimekas mees aga ei olnud kuigi usaldusväärne. Ta oli küll osav vahekohtunik prantslaste ja belglaste vahel, kuid seejuures soovis ta Belgias maksma panna kuningriikliku korra ning alustas salajasi läbirääkimisi Prantsusmaa vaenlastega.

Nüüd, kui Prantsusmaa piiride puutumatus oli tagatud, võis asuda kuningaküsimuse lahendamisele. Muide, kuninga elu oli vangistuseski küllalt luksuslik — nii oli näiteks kuninga ja tema pere jaoks söökide valmistamisega ametis tervelt kolmteist kokka. Ajapikku aga läks kord karmimaks.

Mida enam revolutsioon süvenes, seda enam tuli kuulda-vale hääli, et prantsuse rahva vaenlaseks Louis XVI-l tuleb anda kohtu ees vastust oma tegude eest. Louis XVI protsess tõmbas enesele kogu Euroopa tähelepanu. Konvendis loeti 1792. a. 6. ja 7. novembril ette märgukirjad (üks žirondiinide, teine jakobiinide poolt), milles nõuti kuninga kohtu alla andmist. Konvendis tahtsid sel ajal mõlemad revolutsiooni-

lised erakonnad näidata oma ühtsust ning ületada nende vahel valitsevat tõket. 13. novembril pidas Saint-Just konvendis äärmiselt lühikese ja terava kõne, kus iga sõna langes nagu kirvehoop: «Kuninga üle ei ole vaja kohut mõista, ta tuleb hukata!» Kuningat süüdistati riigireetmises, riigipöördekatseis, põgenemises, vandemurdmises jne.

11. detsembril loeti kuningale ette süüdistusakt ja kuulati ta isiklikult üle. Pärast süüdistusakti ettelugemist eitas Louis oma süüd ning käitus üldse väga ülbe, mis omakorda vihastas konventi, kes oli enesele võtnud õiguse kuninga üle kohut mõista. 26. det. järgnes teine istung kuninga juuresolekul. Rahvas oli väga ärritunud ning tahtis kuninga teel konventi lintšida. Kaitskõne oli julge ja juriidiliselt isegi küllalt hästi põhjendatud, kuid tuleb eriti silmas pidada seda, et kohtumõistjad ei olnud erapoletud. Kui Louis oli öelnud oma viimase sõna, viidi ta vanglasse tagasi.

Nüüd algasid pikad vaidlused kuninga süü üle. Žirondiinide osa selles protsessis oli küllaltki kesine, sest nad lihtsalt ei teadnud, mida teha. Nad ei tahtnud teda surma mõista, kuid samas pidid nad arvestama rahva meeleolusid. Seepärast valisidki žirondiinid kuldse kesktee: lasta rahval referendumil korras mõista kohut kuninga üle. Jakobiinid eesotsas Robespierre'iga vaidlesid selle vastu, sest rahvas oleks ilmselt kuninga elu poolt hääletanud. Nii viisi jäi konvendis lahendada kolm küsimust:

Kas Louis XVI on süüdi?
Milline karistus määrata?
Kas kuningal peab jääma võimalus apelleerida rahvale, ükskõik millise otsuse korral?

Kuninga süü küsimus otsustati pea ühehäälselt, sest süü oli lausa silmnähtav. Apelleerimise küsimus lahenes järgnevalt: 284 häält poolt, 424 vastu, ülejäänud saadikud jäid erapoletuks. Nüüd jäid otsustada karistuse küsimus. Oma kavatsuse läbiviimiseks võtsid jakobiinid tarvitusele surveabinõud. Nii pidi hääletatama nimeliselt, kusjuures konvendis viibisid peale saadikute pealvaatajad (peamiselt Pariisi lihtrahvas) ning iga saadik pidi ka oma otsust põhjendama. Surmanuhtluse otsustasid 726 konvendi liiget, kellest viis ei võtnud hääletamisest osa. 361 häält anti surmanuhtluse, 360 mitmesuguse pikkusega vangistuse poolt. Sellega selgub, et kuninga elu olnes vaid ühest häälest. Muuseas, hääletamiseks kulus ühtekokku üle 24 tunni järjest.

Kuningas võttis teate surmanuhtluse kohta vastu rahulikult ning teatas, et see ei ole talle üllatus. Pärast jumalagajätku oma perekonnaga viidi Louis 1793. a. 21. jaanuaril hukkamisplatsile. Ta istus linnapea tõlda, kus preester talle jumal-armu andis. Tõlla järel veeti laetud kahureid. Tõld kuningaga sõitis läbi rahvuskaartlaste spaleeri, tapalava oli ümbritsetud kahurite ja sõjaväega, sest rahvamurd tungles ümber tapalava.

Saabusid hukkamisplatsile, astus Louis kindla sammuga tapalavale ja sõnas: «Ma suren süütuks ja palun Jumalat, et teie poolt valatud veri ei langeks Prantsusmaa peale!» Mõni hetk hiljem näitas timukas ta maharaiutud pead rahvale. Nii lõppeski protsess Louis XVI üle, mis ei olnud niivõrd kohtumõistmine, kui võrd endise korra sümboli hävitamine ja arveteõendamise oma peamise poliitilise vastasega. (Jätukub.)

TÕNU TOMBERG

SÜGISMOTIIVE

September valminud viljade aeg oksad õunapuul langenud looka. Veetlevais värvides viljapuu aed tehtud tegudest tulu võid loota.

Õist jahedust jagub veel lõunani puudub pruunistav päevane päike, mis udusse hajub nüüd õhtuni kasutegur on tühiselt väike.

Kirevust kuhjaga. Lehtede rüüs värvid valivad varjundeid, toone ja elu, mis suvel sumises, kees, valib vaiksema, vaibuva joone.

Vahtrate verevus, kaskede kuld, tuule sahinad samblas ja soodes. Kahutab kobedaks kündide muld uute külvide kevadet ootes.

Raagus on lehtedest rebitud puud. Meri mühiseb. Veetlevas vahus külmana kirkastub kahvatu kuu — vetepeeglistesse parajalt mahus.

URMAS MÄND

Tuletame meelde, et 23. septembril kell 5.20 algab jälle sügis. Saabuvad pikad, külmad, pimedad sügisõhtud — olgem nende tulekuks valmis ja ärgem laskem endid jalust rabada. Värvilist sügist!

Eesti Üliõpilaste Selts «Põhjala»

«Me ei õpi mitte koolile, vaid elu jaoks» oli EÜS «Põhjala» DEVIISIKS. «Põhjala» sünniaastaks loetakse aastat 1884, mil kaksteistmetes Peterburi õppeasutustes õppivat eesti üliõpilast ühines Karl Hellati eestvedamisel «SÕBRADE SALGA-KESEKS». Käesoleva aasta novembris tähistab «Põhjala» oma 105. aastapäeva olles Eesti Üliõpilaste Seltsi järel vanuselt järgmine üliõpilaskorraldus. «Sõbrade Salgake» toetus kindlalt rahvuslikele ja isamaalistele põhimõtetele ja seadis üheks oma põhiülesandeks võitluse tolleaegse Peterburi eesti haritlaskonna venestamise vastu. Lipukirjaks oli «TÕO ISA-MAA KASUKS». Et tolleaegsetes tingimustes oli üliõpilastele ametliku tegutsemisloa saamine väga raske, sellise puhtrahvusliku organisatsiooni puhul aga praktiliselt võimatu, tegutses «Sõbrade Salgake» illegaalselt. Selts korraldas regulaarselt koosviibimisi oma liikmete korterites, kus peeti referaate eesti ajaloost, eesti kirjandusest ja ka poliitikast. Vastastikku nimetati üksteist sõpradeks, ülikooli lõpetanud aga «vanadeks».

Seltsis kõneldi ainult eesti keelt. Vene üliõpilaste poliitilisest liikumistest hoiti kõrvale. Järgiti põhimõtet: «Keiser ei ole mitte eesti rahva, vaid vene keiser ja kui venelased tahavad temast lahti saada, siis tehku seda ise; eesti üliõpilasi vajab eesti rahvas ja neid on liiga vähe selleks, et mõnda neist ohverdada.»

Tihedaid sidemeid sõlmiti Peterburi teiste eesti organisatsioonidega, eriti Heategeva Seltsiga. Salgakese asutajaliikmete järkjärgulise lahkumisega Peterburist pärast õppeasutuste lõpetamist jäi liikmeskond ajuti üsna napiks. Tegutses Heategeva Seltsi juures, mis üliõpilaste mõjul ka eestikeelseks muutus. 1897. aastal organiseeriti Peterburi järelejäänud väikese grupi liikmete poolt PETERBURI EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS. Sajandi algaastatel kuulusid seltsi ka Peterburi Tee- deinseneride Instituudi üliõpilased Ottomar Maddison ja August Velner ja Peterburi Ülikooli üliõpilane Jüri Nuut, hilisemad Tallinna Tehnikaülikooli professorid. Aastal 1909 toimus seltsis lõhenemine poliitiliste lahkumiste pinnal. Välja astusid radikaalid (Jaan Anvelt, Viktor Kingissepp ja Hans Pöggelman), kes polnud nõus seltsi liikmete enamuse rahvusliku ja demokraatliku meelsusega.

1913. aastal otsustati seltsi uueks nimeks võtta Eesti Üliõpilaste Selts «PÕHJALA». Revolutsioonisündmuste tagajärjel suurem osa seni Peterburis õppinud põhjalasi elama Eestisse. 1918. aasta jaanuaris loodi «Põhjala» Tallinna osakond. Sama aasta lõpuks oli selts Peterburis sisuliselt likvideerunud. «Põhjala» pidev tegevus Eestis taastus 1920. aasta sügisel Tartus, mil selts ka registreeriti Tartu Ülikooli juures. «Põhjalasse» kuulusid Eesti Vabariigi välisdelegatsiooni juht ja hilisem välisminister Ants Piip, kujur Amandus Adamson, diplomaat Julius Seljamaa, Tallinna esimene eestlasest linna- pea Voldegar Lender, eelnimetatud teadlased-professorid Ottomar Maddison, August Velner, Jüri Nuut ja mitmed teised Eesti ühiskonna ja teaduselu tuntud isikud. Põhjala oli algul segaselt, muutus aga kahekümnendate aastate jooksul aegamööda meesseltsiks.

«Põhjala» tegevust iseseisvas Eesti Vabariigis iseloomustas selgelt avaldud VAIMNE KALLAK.

Oma tegevuse põhimõttena Eestis formuleeriti rahvusliku traditsiooni jätkamine, Eesti riigile kasulike teovõimsate inimeste kasvatamine, seltsi liikmete arendamine tõelisteks kultuurinimesteks, iga liikme individuaalse arengu soodustamine ning üliõpilaskonna solidaarsuse ja asjaliku koostöö taotlemine kõigi üliõpilaskorralduste vahel.

1928. aastal annetas vilistlane Mihkel Pung seltsile LIPU, mis anti pidulikult üle 1929. aasta 26. jaanuaril. 1929. aastal võeti seltsi sümbolina kasutusele rauast ja kullast valmistatud kahekorde kullast põhjatähga SÕRMUS, mille siseküljele on graveeritud «Põhjala» deviis: «Non scholae, sed vitae discimus» (me ei õpi mitte koolile, vaid elu jaoks).

Eesti Vabariigi ajal tegutses «Põhjala» mitte küll väga suure, kuid üliõpilaskonna elus küllalt tunnusatud, positsiooni omava organisatsioonina. 1934. aasta novembris, kui «Põhjala» tähistas oma 50. aastapäeva, oli seltsil 85 tegev- ja 29 noorliiget ning 162 vilistlast. Seltsi juhtis üheksaliikmeline juhatus.

1940. aastal suleti «Põhjala» koos teiste üliõpilaskorraldustega. Vahepeal enne sulgemist oli «Põhjala» Tartu liikmeskonnas 91 üliõpilast ja «Põhjala» Tallinna osakonnas 50 üliõpilast.

Sõjast ja terrorist puutumata jäänud liikmed jätkasid siiski omavahelisi kontakte ja säilitasid seltsi traditsioonid. Viiekümnendate aastate lõpus, kui vangilaagreist naasid ellu jäänud põhjalased, hakati taas kohtuma terrorist pääsenud vilistlastega. Käesoleva aasta sügisel taastub Tartu Ülikoolis «Põhjala» üliõpilaskorraldus uute liikmete vastuvõtuga ja seltsi ametliku registreerimisega. Üliõpilaskorralduse taastamine ja «Põhjala» Tallinna osakonna taastamine on kavas ka Tallinna Tehnikaülikoolis. Välismaal tegutseb «Põhjala» praegu Rootsis, Ameerika Ühendriikides ja Kanadas. «Põhjala» Rootsi keandise eeskujul on seltsi vastast koostatud uue põhikirja kohaselt nüüd võimalik ka naisüliõpilaste vastuvõtt.

Tartu Ülikoolis kuuluvad praegu «Põhjala» vilistlaste hulka arstiteaduse professorid Kuno Kõrge ja Jaan Riiv ja majandusteadlane dotsent Arno Susi. Tallinnas kuuluvad «Põhjala» vilistlaskorraldusse akadeemik Nikolai Alumäe, Tallinna Tehnikaülikooli professorid Heinrich Laul ja Enno Siirde, dotsendid Lembit Poverus ja Harri Tibar.

HARRI TIBAR

TÄHELEPANU AJALOOUHUVILISEID!

Jätkab tšed meie maja Eesti poliitilise ajaloo lektorium (iga kuu viimasel esmaspäeval kell 16.00).

Esmakohtumine toimub aulast 25. septembril kell 16.00

— alustame filmiga «HITLER & STALIN 1939»

— järgneb diskussioon teemal MRP tuntud ajaloolaste osavõtul.

Pääsmed (1 rbl) ühingu «Teadus» — A V 139 ja kohapeal enne algust.

«TEHNIKAÜLIKOOI»
«TEHNIKAÜLIKOOI»
(«Технический Университет»)

Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht. Trüükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk. t. 40/42. Toimetuse aadress: Tallinn 200108, TTÜ, Ehitajate tee 5, 3. korpus, ruum 204, tel. 537-261. Адрес редакции: Таллинн 200108, ТТУ, Эхитайте тее 5, 3. корпус, комната 204, тел. 537-261. Газета Таллинского Технического Университета. Типография «Юхиселу» ул. Пикк 40/42.

Eelmisel aastal saavutatud sõjalise probleemide lahendamist ei andnud. Kevadel naasesid armeest kaks aastat «kodumaad kaitsnud» poisid, neil päevil saavutatud viimased «üheaastamehed».

Ilmselt selgitati liiga vähe kujunenud olukorda ja lähimineküsimuste militarismivastase võitluse tulemusi, enne kui paluti poistel otsustada sõjalise kateedri käimise üle. Väga segased on tähtajad, millal dekanaadid lõpetavad sõjalisest loobumise deklaratsioonide vastu võtmise.

Fuajees üleval olev rektori käskkiri teatab sõjalise fakultatiivsusest. Samast võime lugeda, et edukamalt sõjalises edasijõudnutele võib määrata stipendia üldise stipendia piirides. Siit järeldus — ohvitseriks õppijate arvult võivad paljud hakata stipendia üldse ilma jääma. Kui kevadel toimus rektorraadis briefing Eesti kõrgkoolijuhude ja Balti sõjaväeringkonna esindajate vahel, siis kulges kõik ilusasti sinnaamaani, kuni EPA õppeprorektor Koit Alekand ütles, et EPAs küll kõik tudengid sõjalise kateedri likvideerimist ei taha.

EI MILITARISMILE!

See andis põhjust Riia vormikandjatel vahele torgata, et te ei tea ise ka, mida te tahate. Jutt käis aga hoopiski sellest, kuidas ohvitseriks saada, mitte selles, kas üldse saada. Arutustel oli nn õppekeskuste plaan, mis näeb ette sõjaliste kateedrite likvideerimise kõrgkoolis ja tsentraalsete ohvitserikursuste korraldamise kõikidele diplomisaanutele. Selliseid õppekeskusi võiks olla Eestis kaks — Tartus ja Tallinnas — ning nad annaksid võimaluse valida ohvitseri ja reamehe astme vahel. Võidakse nii kõrghariduse tase, mis sel juhul ei saa katkestatud militaarsete erialavälise päheõppimisega kui ka ohvitseride väljaõpe, millega tegeletakse järjepidevalt.

Eelpooltoodud kevadist juhtumit mainisin seetõttu, et praegu on olukord analoogiline TTÜs. Paljud sõjaväes käimata meesstudengid, kes sõjalises kateedris käimise kasuks otsustanud, annavad põhjuse sõjalise vastu võitlejaid ekstremistideks tembeldada. Tahtmatult tekib paralleel poliitilise olukorraga, kus vähemuses liidulepingust ja konföderatsioonist jutustajad annavad põhjuse iseseisvat Eestit soovivat eestlaste enamikku natsionalistideks kuulutada...

SULEV ALAJÕE

«СОВРЕМЕННАЯ ВЫСШАЯ ШКОЛА»
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ СТРАН
СОВЕТСКОЙ РЕДАКЦИЯ
«CONTEMPORARY HIGHER EDUCATION»
INTERNATIONAL EDUCATIONAL JOURNAL OF SOCIALIST COUNTRIES
EDITORIAL OFFICE IN THE SOVIET UNION

Ajakiri «Sovremennaja võska ja škola» ilmub vene, hispaania ja vietnami keeles, levitatakse 63 riigis ja 20 rahvusvahelises organisatsioonis.

Ajakirja nõukogude toimetuse on huvitatud nii autorite kui ka lugejate ringi laiendamisest. Meie autoriks võib saada igaüks, kes esitab rahvusvahelisel tasemel artikli.

Ajakiri võtab avaldamiseks artikleid, mis valgustavad kõrgkooli perestroika aktuaalseid probleeme, kõrgkoolide kollektiivide teadus-, pedagoogilist ja ühiskondlikku elu.

Artiklid tuleb esitada vene keeles, kolmes eksemplaris lühikese annotatsiooniga inglise ja vene keeles, masinakirjas (lehe ühel poolel kahese intervalliga), standarditele vastavate joonealuste viidetega. Joonistused, skeemid, graafikud olgu kolmes eksemplaris tugeval valgel paberil või kalikal, fotod — valgel läikival fotopaberil. Joonistel peavad olema ainult numbrid, mis on lahti mõtestatud joonisealuses tekstis. Soovitav oleks, et artikli suurus ei ületaks ühte trükipoognat (24 lehte), retsensioon ja informatsioon — 12 lehte (toimetusse tuleb saata ka retsenseeritav raamat).

Autoriaandmetesse tuleb kirjutada täielik nimi, töökoht ja amet, teaduslik kraad ja kutse, aadress, kodune ning ametitelefoni. Tellimusi ajakirjale võtavad vastu kõik sidesõlmed ja «Sojuzpetsat» 1. juulist — 1. septembrini. Tellimise hind aastaks — 18 rubla, indeks — 37616.

PEDAGOOGILISE INSTITUUDI TEHNIKAÜLIKOOI «RADIAL»
alustab taas harrastusjuhtide (B), kutseliste juhtide (BC) ja juhtide täienduskursustega C kategooria saamiseks. INFO: 42 45 98, Narva mnt. 25 II korrus, tuba 219.

Möödunud nädalal õppeprorektor prof. Valdek Mikkali juures istudes kuulsin sellest, et sõjalise kateedri ohvitserid plaanivad saata Riia ülemuste- le raporti palvega kateedri sulgemise kohta. Põhjuseks loomulikult keeruline olukord ja vähene külastatavus. Asi on ka selles, et kateedri ruumid Filtri teel on TTÜ poolt renditud ja kateedri sulgemise korral võetakse meilt ära. Tartlased on selles suhtes paremas olukorras, et vastavate ruumide peremehed on nad ise.

Kõike eelpoolõeldut arvesse võttes ei näe ma praegu põhjust peakaotuseks ega pessimismiks. Ei maksa ikkagi unustada, et aastase võitluse tagajärjel saavutasime sõjalise õpetuse fakultatiivsuse, mida algul keegi ei uskunud. Praegust poliitilist olukorda hinnates ei tea me tihti öelda, mis juhtub kahe kuu pärast ning seda enam pole arukas karta ette nelja aasta pärast juhtuvat (just siis lõpetab esimene suurem hulk neid poisse, kel sõjaväes käimata). Loomulikult tuleb väga palju ära teha, et humaniseeruksid suhted inimese—sõjavägi, et võiksime Ees-

FILMIKLUBI ALUSTAB XXIV HOOAEGA

Ja jälle on saabunud aeg öelda «Tere tulemast!» filmiklubi vanadele ning uutele liikmetele. 26. septembril alustab meie kõrgkooli üks vanimaid ning tuntumaid klubisid oma 24. hooaega. Ja nagu praegu on moodne öelda, alustab tõelises uutmis vaimus. Juba aastaid korraldatav Eesti filmide festival saab uue organisatsioonilise kuue, ka auhinna — kolm kaunist «Hammasratast» — on käigus alles teist aastat. Tänu «raudse eesriide» avanemisele ning rahvusvaheliste kontaktide laienemisele on klubil võimalus saada filmiprogrammi nii välismaa saatkondadest Moskvas (Itaalia, Prantsusmaa, Ungari, Poola jt.) kui ka Soome ning SLV filmiklubide föderatsioonidelt otsekontaktide kaudu. Ei puudu ka aktiivsemate klubiliikmete premeerimiseks välismaasõidud: meie klubil on sõprussidemed Kotka linna filmiklubiga Soomes, Regensburgi klubiga SLVs ning peatselt loodame alustada koostööd mõne Rootsi filmiklubiga. Mis puutub programmidesse, siis käivad näiteks läbirääkimised Prantsusmaa saatkonnaga nn «Fantoomi» retrospektiivi korraldamise üle Eestis, mille raames oleks võimalik näha kõiki Fantoomi filme alates linatööstusega aastast 1914. Ei ole maha maetud ka lootus näha P. Pasolini viimast filmi — «Salo ehk 120 päeva Soodomat».

* Filmiklubi vanade ning uute liikmete registreerimine algas juba 5. septembril ning jätkub 7., 12., 14., 19., 21. septembril ja 3. ning 5. oktoobril kell 16.30—18.30 ruumis IV-103.

KAASA ON VAJA VÕTTA kaks fotot (3x4), 12 rubla ning vanadel liikmetel — TPI FK ja EFS liikmepletid. Keda see summa kohutab, siis olgu selgituseks öeldud, et kogu hooaja jooksul toimub ka 35 klubiõhtut, kuujuures iga õhtul on võimalik näha vähemalt kahte filmi. Seega on ühe normaalse filmiseansi hind alla 20 kopika! Otsustagu igaüks ise, kas seda on palju või vähe.

Ja jääbki soovida kõikidele filmikunstis austajatele toredat ja sisutihedat hooaega!

AGO TIIMAN
TTÜ Filmiklubi esimees

ÜLIÕPILASTURNIIR AMERIKA PESAPALLIS

15.—19. juulini toimus Moskvas esimene üleliiduline tudengite turniir, mille korraldas Rahvaste Sõpruse Ülikool. Kutse saadeti kuuele võistkonnale, kohale saabus neli: Moskva Rahvaste Sõpruse Ülikool, Moskva Tsiiviillennunduse Instituut, Minski Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool. Tulenata jäid kaks võistkonda Ukrainast.

Turniiri algus sujus hästi — võitsime kõik kolm mängu. Seejärel alistasime poolfinaalis lennundusinstituudi. Teises poolfinaalis võitsid minkilased Rahvaste Sõpruse Ülikooli. Finaalis õnnestus Minskil saada revanš alagrupi kaotuse eest ning tulla turniiri võitjaks. Neine koht Tallinna Tehnikaülikoolile. Kolmanda koha mängus alistas lennundusinstituut Rahvaste Sõpruse Ülikooli.

Turniir oli väga kasulik. Võistkonnad olid küllaltki võrdse tasemega ja järgmisel aastal, kui see turniir tähetakse korraldada üliõpilasmängude raames, oleme täiesti konkurentsivõimelised.

EERIK SANDLA
TTÜ võistkonna juhendaja

Tell. nr. 1918

Toimetaja
U. SATS